

Těsnopis a Státní těsnopisný ústav

Těsnopis je druh písma, jež umožňuje rychlý a efektivní zápis vlastních myšlenek i mluveného slova. Je starý zhruba 2 tisíce let. Jeho současná podoba je samozřejmě poněkud jiná než v době jeho vzniku v antickém Řecku či Římě.

Do roku 1921 se u nás vyučoval a používal převod německé těsnopisné soustavy F. X. Gabelsbergera na český jazyk. Vzhledem k tomu, že ne všechno v této soustavě struktuře češtiny vyhovovalo, vytvořili pánové Dr. Herout a Ing. Mikulík původní českou těsnopisnou soustavu (tzv. soustava H-M), kterou ministerstvo školství v r. 1921 schválilo a stanovilo jako vyučovací předmět na českých středních školách; po několika letech se tak uvedená soustava stala u nás jedinou nejen vyučovanou, ale i prakticky používanou. K 1. 1. 1922 byl pak ministerstvem školství zřízen Státní ústav těsnopisný, jehož úkolem bylo této soustavě se odborně i popularizačně věnovat a její používání podporovat.

Od té doby zažíval těsnopis zlaté časy. Těsnopis byl povinným vyučovacím předmětem na všech typech ekonomických škol a obchodních akademií a nepovinným předmětem na gymnáziích. Státní ústav těsnopisný pořádal těsnopisné kurzy, zájemci skládali státní zkoušky z rychlostí od 70 do 110 slov za minutu; poslední z uvedených druhů zkoušky, tzv. komorní, byla podmínkou pro doslovné zápisy jednání jak Poslanecké sněmovny a Senátu, tak i společenských a zájmových organizací.

Vedle bohaté pedagogické činnosti zajišťoval Státní ústav těsnopisný obsazování stenografických prací komorními stenografy a věnoval se činnosti vědecké a publicistické. V roce 1923 začal vydávat měsíčník TĚSNOPISNÉ ROZHLEDY, určený pedagogické stránce výuky těsnopisu ve školách a kurzech. Tento časopis pod názvem Rozhledy vychází dodnes, v posledních letech se však orientuje převážně na psaní na klávesnici a na obchodní korespondenci. V 60. letech pak začal Státní ústav těsnopisný vydávat ještě čtvrtletník ZPRÁVY, který se věnoval teoretickým a metodickým problémům těsnopisu, psaní na klávesnici a obchodní korespondence. Řadu let

vycházel také měsíčník SEKRETÁŘSKÁ PRAXE. Ani jeden z posledních dvou jmenovaných časopisů už nevychází.

Rozvoj těsnopisu po roce 1921, přerušovaný druhou světovou válkou, se obnovil po jejím skončení a pokračoval během celého komunistického režimu prakticky až do konce 80. let. Těsnopis se dále vyučoval jako povinný nebo nepovinný předmět na středních školách především ekonomického zaměření i na gymnáziích, Státní těsnopisný ústav organizoval uvedené kurzy těsnopisu, psaní na klávesnici i sekretářské práce a organizoval v těchto disciplínách státní zkoušky, jež vykonaly tisíce zájemců.

V letech 1960–1980 došlo také k dalšímu rozvoji cizojazyčného těsnopisu. Byly vydány převody české těsnopisné soustavy (soustavy H-M) na němčinu, angličtinu, francouzštinu, italštinu, ruštinu, polštinu, holandštinu, srbochorvatštinu a esperanto.

Dlouholeté užívání H-M soustavy ukázalo potřebu jejího zjednodušení, které Státní těsnopisný ústav v roce 1960 provedl. Byla odstraněna duplicita nebo i triplicita některých písmen, zrušeny některé složky, např. nk, ln, vz, ck atd., byl zjednodušen systém krácení apod. Tato verze soustavy H-M se používá dodnes.

Státní těsnopisný ústav organizoval pravidelně soutěže, a to především mistrovství republiky v těsnopise a psaní na klávesnici pro studenty i praktiky, různé mezinárodní soutěže a zajišťoval účast našich soutěžících na akcích v zahraničí. Velmi úspěšný Intersteno kongres se konal v Praze v roce 1963 a další pak pod vedením Interinfo a Jaroslava Zaviačiče v roce 2007.

Jedinou novou učebnicí vydanou STÚ v posledních letech je program Těsnopis MINI určený pro samouky, který nyní distribuuje Národní pedagogický institut.

V roce 1999 byl Státní těsnopisný ústav jako samostatná instituce zrušen a byl začleněn jako samostatné oddělení a následně referát do Národního ústavu pro vzdělávání. Dne 31. 12. 2019 byl Státní těsnopisný ústav po 98 letech existence definitivně zrušen i jako samostatný útvar.

Rozhledy – časopis pro písemnou a elektronickou komunikaci vydává Národní pedagogický institut České republiky, IČ: 45768455. Vychází měsíčně kromě července a srpna. Vedoucí redaktor: Vít Valeš. Grafická úprava a zlom: Ondřej Suchý. Adresa redakce: Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10; tel./fax: 274 877 803; www.nuv.cz; e-mail: vit.vales@npicr.cz. Informace o předplatném najdete na www.nuv.cz/rozhledy. K tisku 5. 3. 2020. Vytisknuto u Profi-tisk group s.r.o. Číslo indexu 47569. Ev. číslo MK ČR E 623, ISSN 1214-5653.